

НАДАННЯ ПІЛЬГ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИМ ВЕРСТВАМ НАСЕЛЕННЯ

Анотація. Наведено аналіз діючої системи пільг і компенсацій, запропоновано певні елементи для її удосконалення.

Аннотация. Приведен анализ действующей системы льгот и компенсаций, предложены определенные элементы для ее усовершенствования.

Annotation. The article analyzes the current system of benefits and compensation with specific elements for its improvement.

Ключові слова: соціальна політика, соціальний захист населення, система пільг і компенсацій, соціально незахищені верстви населення, адресність надання пільг.

Основною проблемою заміни системи пільг на адресну грошову допомогу населенню є проведення державної політики щодо реалізації принципів соціальної справедливості. Заміна пільг як форми соціального захисту населення на адресну грошову допомогу не ліквідує діючої системи підтримки малозабезпечених громадян, а навпаки – шляхом її трансформування забезпечить реалізацію конституційного права на соціальний захист, створить економічні і соціальні передумови для підтримки незахищених верств населення.

Необхідність збереження державних пільг чи заміна їх відповідним підвищенням заробітної плати та адресною соціальною допомогою є найбільш дискусійною проблемою сучасної соціальної політики України.

Проблеми та особливості формування ефективної системи підтримки соціально уразливих верств населення країни досить широко досліджуються у працях таких українських та російських вчених, як: Е. Лібанова, О. Палій, О. Сергієнко, В. Скуратівський, Н. Якуненко [1 – 4] та інших вчених.

Незважаючи на значну кількість публікацій, що висвітлюють різні аспекти державної політики щодо соціального захисту населення, питання аналізу та формування оптимальної системи надання пільг та компенсацій громадянам не набули достатнього ступеня розробленості.

Метою дослідження є розгляд наявної системи надання пільг та компенсацій населенню країни як складової системи соціального захисту та виявлення її внутрішніх протиріч і недоліків.

Об'єктом дослідження є система пільг в Україні, яка спрямована на вирішення двох принципово різних завдань: перше – це надання привілеїв окремим категоріям населення, які влада прагне виділити із загальної сукупності, незалежно від рівня доходу. Існування пільг такого роду значною мірою є тягарем для системи соціального захисту населення країни; друге – це підтримка соціально уразливих верств населення, що можна вважати специфічною формою адресної соціальної допомоги.

Систему надання пільг потрібно зробити врівноваженою та концентрованою – такою, щоб пільги були не привілеями, а адресною допомогою найбільш нужденним членам суспільства. При реформуванні державної політики з надання пільг і компенсацій треба враховувати відносну вагу визначеної мети і необхідність зробити чіткий політичний вибір у разі існування несумісних цілей. Повинно бути менше пільг за професійною ознакою (працівники органів внутрішніх справ, прокуратури, транспорту, військовослужбовці тощо), і більше пільг, які надаються найбільш уразливим верствам населення (інвалідам війни та загального захворювання 1 та 2 груп, громадянам, віднесеним до 1 та 2 категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, дітям-інвалідам, пенсіонерам тощо). Це буде прогресом для системи в цілому, тому що рівень заробітної плати переважної більшості зазначених категорій, які одержують пільги за професійною ознакою, досить високий і значно перевищує середній. Крім того, в чинній системі пільг та компенсацій є такі пільги, які в інших країнах не розцінювалися б як складові соціального захисту населення. Це безплатне або пільгове санаторно-курортне лікування, надання бюджетних кредитів тощо. Щоб зберегти цілісну систему соціального захисту, яка б задовольняла потреби дійсно соціально незахищених членів суспільства, потрібно відмінити пільги, які не можуть розцінюватися як складові системи соціального захисту населення.

Однак відмінити такі пільги треба поступово й обережно, щоб звести до мінімуму негативні наслідки.

Література: 1. Сергієнко О. Соціальна політика в сучасному світі та в Україні / О. Сергієнко // Україна: аспекти праці. – 2002. – № 1. – С. 31–37. 2. Скуратівський В. А. Соціальна політика / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова : навч. посібн. [для слух. аспіран. спеціальності "Державне управління"]. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Вид. УАДУ, 2003. – 364 с. 3. Якуненко Н. Заміна пільг населенню на адресну грошову допомогу / Н. Якуненко, Н. Кривенко // Україна: аспекти праці. – 2003. – № 1. – С. 21–24. 4. Якуненко Н. Аналіз ефективності системи державних соціальних допомог в Україні / Н. Якуненко, Н. Мельник // Україна: аспекти праці. – 2002. – № 1. – С. 15–22. 5. Романов В. Вступ до аналізу державної політики :

